

OM AT LÆRE AT SKRIVE:
Brugen af etb åbner for helt nye muligheder for *alle* elever.

Kreativ skrivekunst

Mange skoler har allerede, med os, konstateret at etb kan have en meget stor psykologisk effekt på 'de svage', at man så let kan rette, osv. De får nyt mod på at gå i krig på den hidtidige nederlags-slagmark, skriftlig fremstilling. Det er selvfølgelig meget rart at konstatere, for specialundervisningsfolkene! Men hvad med den brede skole-almindelighed? Står vi ikke bare med en lidt mere avanceret skrivemaskine som, så længe nyhedens interesse er vakt, kan være en lille smule sjovere at have med at gøre, og som så i øvrigt bruger en farlig masse kostbar undervisningstid?

Revolutionerende værktøj

Hvis man bare overfører de sædvanlige arbejdsmetoder i skriftlig dansk til datamaten, vil det nok være yderst begrænset hvad man vil vinde med etb.

Men det er netop også de nye muligheder der ligger gemt i brugen af tekstbehandling der giver de store udfordringer! Spørgsmålet er om vi ikke står overfor en større revolution end ved overgangen fra pen og blæk (skriveundervisning i min skoletid) til kuglepenen. En demokratisering af skrivningens kunst! Det nye værktøj giver os mulighed for at adskille form og indhold i fremstillingsprocessen på en ny og anderledes effektiv måde. At man ikke kan være koncentreret kreativ og kritisk på en gang har 'filistrene' i

erhvervslivet forlængst indset. Man har derfor i mange år lært folk teknikker som adskiller de to processer. Med langt bedre resultater i den kreative fremstillingsproces til følge.

Her var noget for lærerne at lære!

Ny angrebsmetode

Hvad er det da der er så nyt? – Lad os sammenligne det jeg har udsat mine stakkels elever for, før og nu, ved at stille de to metoder op overfor hinanden, sådan:

Trad.stilskrivning:

stofideer
(inkubationstid)
disposition
kladde
indskrivning
(med blæk!)
lærerrettelser
tilbage
m. røde streger
elev rette

Ny stilskrivning:

stofideer
arbejdsplan
1. indskrivning,
skriv-løs
1. korrekturen,
lærermedarbejde
næste bearbejdelse
færdiggøre

Idé-edderkoppen

Den traditionelle stilskrivning har de fleste nok kendskab til, så lad os koncentrere os om beskrivelsen af den nye:

Nu har man fået udleveret et emne, hvad skal man så gøre ved det? Hvordan får man organiseret nogle ideer?

Et stykke blankt papir viser sig her at være til stor hjælp til den nødvendige brainstorming.

Man begynder i midten med emnet (overskriften, hvis man har den) og så arbejder man sig ud fra midten i forskellige emnegrene hvor de enkelte ideer hæftes på, efterhånden som associationerne tager hinanden. Der foretages ingen vurderinger af de opståede indfald i denne fase. Jo skørere, jo bedre!

Næste fase: Når man er løbet tør (eller har stof nok til en hel roman), begynder man at vurdere de fremkomne ideer, men først nu! – Nogle begreber uddybes, nogle streges; andre kobles med hinanden ved hjælp af pile. En foreløbig rækkefølge fastlægges ved at sætte tal på armene.

Kladdebegrebet afskaffet

Nu når vi frem til første indskrivning! – I denne fase er det af afgørende betydning for hvad der kommer ned på 'papiret' at man iagttager samme holdning som ved begyndelsen af stofidé-fasen! Ikke noget med at være alt for kritisk, skriv som det falder dig

ind. og lad være med at tænke på ortografi og andre formalistiske krav! Nu gælder det blot om at skrive så hurtigt som muligt, så så mange tanker som muligt når at komme med, inden de er fløjet videre ud i den blå luft hvor de kan være nok så svære at få indfanget igen!

Hold mund, hr. lærer!

Hvor er læreren henne i denne fase? Han er rundt i klassen, og holder mund! Hvis ungerne spørger ham: "Hvordan staver man til...", har han kun ét svar: "Skriv nu bare som du tror det staves, det kan du altid vende tilbage til!"

Hvis eleven taber tråden kan læreren bruges til at lede på sporet igen. "Hvad sker der så?" "Hvad nu hvis..." "Har du tænkt på at..."

Skal man fortsætte på sin historie fra i går, og det kniber med at tage tråden op igen, så prøv at begynde med at omskrive/slette sidste sætning. Det giver tilløb!

Når eleven endelig helt er 'løbet tør' for stof, er 'færdig', kan man bruge tid på et første gennemsyn. "Tror du nu at dine læsere..." Og efter rensningen af teksten for de værste brølere og slåfejl, kan man passende tage den første udskrift.

Væk fra maskinen, andre kan komme til (middel mod skærmøjne), og man kan nu begynde at se på sine udgydelser med de meget kritiske øjne. Her kan eleven passende få en kammerat til

at læse korrektur. Det er ofte svært at få øje på egne stavfejl, eller løsrive sig så meget fra egen tankegang at man kan få øje på det ord der er faldet ud af sammenhængen.

Forskellen ens?

– *Vor læser: »Dine forestillinger om etb i undervisning er vist blot noget med en masse smarte ord for det vi altid har gjort.«*

– Vi: Det lyder måske ikke af meget. Praksis viser dog at der er en verden til forskel! Ved at man (ved hjælp af etb) effektivt kan adskille den kreative fase (nødvendig forudsætning for overhovedet at få noget griflet ned) fra den kritiske (så andre kan forstå udgydelserne), opnår man en meget positiv effekt på elevernes produktivitet. Det har uomtvistelig stor psykologisk effekt på elever der plejer at bruge masser af tid på at decifre egen håndskrift: De kan nu læse hvad de har skrevet! Så man ser sågar elever med lyst til at skrive 'stile' uden for skoletiden. Tankeværkstedet ('datalokalet') er pludselig blevet skolens mest anvendte faglokale!

– *»Det er nu meget godt med din idé-edderkop, men i virkelighedens verden er det anderledes svært at få ideer til at komme flyvende, selv med de bedste teknikker, og smarte fiduser.«*

– Jamen, har man trænet eleverne i kreativitet og systematisk tænkning og fantasi (fx med *Det fantastiske Binomium*), vil de

opleve, også den pressede unaturlighed ved FSA og FSU mindre belastende, fordi de har et værktøj til rådighed som kan hjælpe dem i gang!

Ny lærerrolle

Brugen af etb viser sig ikke blot at være et spørgsmål om ny undervisningsteknik; der sker noget med hele undervisningssituationen: Fra at være dommeren med de irriterende røde streger, forvandles læreren til medarbejderen på det gode slutresultat. Han kan nu anderledes gå foran og vise hvordan man gør. Han kan lettere vise at det er en god oplevelse at skrive noget. – Det afklarer ens tanker, man bliver klogere af at skrive, man skriver fordi der er et formål med det. – Han kan forklare om sprogets uendelig mange nuancer, om synonymymer som nok kan erstatte hinanden, men samtidig vise at i 'denne sammenhæng er der faktisk kun ét der dur'.

Alt sammen let og ukompliceret, fordi med etb vil et forslag til omformulering af en given passage, kun kunne opfattes som den reelle hjælp den er ment som: Det er så let at rette! – Og lave om igen, hvis elevens første forsøg alligevel er at foretrække!

Brugervenlighed

For at få dette til at glide i en travl hverdag, burde det være en selvfølgelighed at edb-systemet skal være lige til at gå til! Det siger sig selv at hvad lærer og elev skal bruge af opmærksomhed på systemet, mistes på kreativiteten. Opmærksomheden på systemet er nemlig omvendt proportional med den kreative udnyttelse af samme. Man får nu engang mest ud af samtalen med cykelveninden, hvis kæden ikke hele tiden springer af!

△

Når nu kæden er sprunget af, kan man jo li'så godt finde en bæk...

